

Скільки потрібно Україні робітників і фахівців? Впевнений, що сьогодні на це запитання неможливо знайти правильну відповідь, так як неможливо відповісти, скільки сьогодні працює за фахом лікарів, агрономів, юристів, педагогів, інженерів. А чи можемо взагалі сказати, скільки в країні проживає людей? Вже не 52 млн і навіть не 42...

Щодо працездатного людського ресурсу, то за останніми даними зайнятого населення в нас близько 16 млн, безробітних – 1,7 млн, хоча зареєстровано лише 0,3 млн. А вакантних посад, за інформацією центрів зайнятості, лише близько 85 тис. Якщо відверто, то мало хто знаходить роботу в такий спосіб. Здебільшого там реєструються для того, щоб певний час отримувати соціальну допомогу.

Як працевлаштовуються випускники коледжів та університетів і скільки їх знаходить роботу за фахом?

Раніше, коли заклади освіти звітувались щодо рівня працевлаштування, цей показник становив близько 70 %. Звичайно, що це не завжди відповідало реальності – з більшості спеціальностей показник працевлаштування за фахом був значно гірший і це при тому, що це стосувалось лише випускників, які навчалися за кошти державного бюджету.

Останні результати моніторингу стану юридичної освіти засвідчують, що юристами готуються стати близько 110 тис. осіб. Це ті, хто навчається в закладах освіти всіх рівнів акредитації за спеціальностями «Право» та «Правознавство». В той же час, за спеціальностями «Комп'ютерна наука» – лише 25 тис. осіб, «Агроінженерія» – 16 тис. осіб.

Головне те, що майбутніх юристів не лякає перспектива здобуття освіти здебільшого за власний кошт, при чому не малий, і що працевлаштуватися зможе лише невеликий відсоток. Ще цікаво – науковці прогнозують, що в недалекому майбутньому, в зв'язку з запровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, зникне потреба в юрисконсультах, адвокатах, нотаріусах. Пам'ятаєте, якими популярними і романтичними спеціальностями були в свій час геолог, археолог, пілот, стюардеса. Мало хто не мріяв отримати таку професію. А сьогодні, через втрату актуальності, про них вже починають забувати – залишилися лише пісні з не зовсім далекого минулого.

Хотілось би поділитися деякими думками з цього приводу.

Напевно, в освіті, так як і в медицині, необхідно відійти від деяких чинників і, в першу чергу, економічних, і розглядати набуття професії більше як соціальну функцію, яку держава повинна забезпечити. Неможливо готувати фахівців лише в розрахунок на потреби регіонів і навіть країни. Щорічно кількість робочих місць в Україні зменшується. При рості валового національного прибутку 2-3% на появу нових робочих місць можна не розраховувати. Діючий ринок праці засвідчує, що майже 65% працездатного населення задіяно в сфері послуг, де більшість працює не за фахом.

«ПЕДАГОГІЧНИЙ ОСКАР - 2019» - ПРОФЕСІЙНИЙ КОНКУРС ІННОВАЦІЙНОСТІ ТА КРЕАТИВНОСТІ

У рамках Меморандуму про співпрацю між Національною академією педагогічних наук України та ДУ «НМЦ «Агроосвіта» проведено конкурс професійної майстерності педагогічних працівників технікумів і коледжів «Педагогічний ОСКАР-2019», основним завданням якого є дисемінація інноваційного педагогічного досвіду, виявлення та підтримка творчої діяльності педагогів, педагогічних колективів з метою підвищення ефективності та якості освітнього процесу.

9 квітня відбулися урочистості з нагоди вручення головної нагороди конкурсу «Педагогічний ОСКАР-2019». Переможців та гостей свята щиро привітали Кремень Василь Григорович, президент Національної академії педагогічних наук України, голова комісії, Ничкало Нелля Григорівна, академік-секретар відділення професійної освіти і освіти дорослих, Радкевич Валентина Олександрівна, директор Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України.

Зокрема Василь Кремень, вручаючи нагороди, наголосив, що здобуття перемоги учасниками конкурсу є найвищим визнанням їхньої педагогічної майстерності, креативності і побажав завжди залишатись творчими особистостями,

здатними переконувати високим професіоналізмом та реалізовувати найсмисливіші новаторські ідеї. За високий професіоналізм, активний, творчий підхід до реалізації освітньої політики щодо впровадження дуальної форми навчання та інноваційних технологій в освітній процес окремі керівники коледжів отримали Почесні грамоти та подяки НАПН України.

Важливим викликом сучасності для освіти є формування конкурентоспроможного фахівця, який відповідає запитам роботодавців, виробничників, бізнесу. Ці проблеми можливо вирішити лише за умови тісної співпраці закладів освіти і виробничників з впровадженням інноваційних підходів до підготовки висококваліфікованих фахівців, конкурентоспроможних на ринку праці.

продовження на стор. 2

початок на стор. 1

«ПЕДАГОГІЧНИЙ ОСКАР – 2019» – ПРОФЕСІЙНИЙ КОНКУРС ІННОВАЦІЙНОСТІ ТА КРЕАТИВНОСТІ

До номінації «Інноваційний проект в організації освітнього процесу» представлено 17 творчих робіт. Серед них особливо вирізняються творчі роботи з досвіду проведення навчальних екскурсій, занять, впровадження елементів дуальної форми навчання. Досвід формування медіаосвітніх компетентностей викладачів коледжу методами і засобами інформаційно-комунікаційних технологій також має місце в окремих ЗВО. Визначено шість ЗВО – номінантів на перемогу та призіві місяця.

Ефективність організації освітнього процесу в коледжі залежить від командної роботи педагогічних працівників. Навчальної та виховної мети досягають там, де є бажання творчо працювати – навчати і виховувати студентів, організувати систему виховної роботи, спрямовану на забезпечення якості освіти.

У номінації «Інноваційний проект в організації виховної, соціально-психологічної роботи ЗВО» представлено 144 творчі доробки. Серед них методичні посібники з організації системи виховання у ЗВО, досвід інноваційних підходів куратора до адаптації студентської молоді, педагогічних проектів технології, молодіжні інформаційно-просвітницькі проекти та досвід проведення психологічної діяльності з метою формування системи цінностей студентської молоді, формування гармонійної особистості. Визначено сім конкурсних робіт – номінантів на перемогу та призіві місяця.

Весь освітній процес виглядає як складний механізм, в якому кожен елемент є головним. Важко перебільшити значення ефективної злагодженої діяльності методичного кабінету, відділення, циклової комісії. Сучасною і актуальною формою роботи таких структурних підрозділів у коледжі є створення віртуальних електронних кабінетів, сайтів.

У номінації «Інноваційна діяльність методичного (педагогічного) кабінету, предметної (циклової комісії)» представлено 257 творчих робіт. Поряд з класичними навчально-методичними комплексами з дисциплін суттєву перевагу мали віртуальні електронні методичні комплекси. Інноваційними формами роботи циклових комісій є накопичення та систематизація досвіду проведення тижнів циклових комісій, здійснення проектних досліджень, проведення тематичних конференцій, семінарів, олімпіад з дисциплін, професійних конкурсів, ділових ігор в електронних посібниках. Урізноманітнення форм і методів контролю знань з використанням освітніх Google-сервісів сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу, розвитку критичного мислення. Формування професійних компетентностей підсилюється засобами інтерактивного навчання, інтегрованих занять, занять на виробництві, на предметних гуртках. Визначено 15 конкурсних робіт – номінантів на перемогу та призіві місяця.

Номінація «Творчий проект зі збереження та примноження національних традицій» включає творчі роботи художньо-естетичного напрямку за розділами експозицій Музею українського костюма та писанки НМЦ «Агроосвіта»: національний костюм, писанки, весільне вбрання та весільні рушники, обереги, самобутні витвори мистецтва молоді сьогодення, що виготовлені та створені студентами на заняттях гуртків художньої творчості (краєзнавство, народознавство, українські звичаї та обряди, писанкарство, живопис, скульптура, мозаїка, аплікація, вишивка, плетіння, інкрустація, карбування, музичні та художні твори тощо) під керівництвом педагогічних працівників. На конкурс представлено 150 творчих робіт із 36 ЗВО. Визначено три ЗВО – номінанти на призіві місяця.

Інноваційною і в той же час необхідною в освітньому процесі є цифрова пе-

дагогіка. XXI століття – епоха четвертої промислової революції, шаленого інформаційного потоку, різних джерел отримання інформації. В таких умовах роль викладача в аудиторії змінюється. Від простого інформатора він стає наставником, координатором, коучем. На перший план виходять педагогіка взаємодії, співпраці. Діджиталізація освіти – вимога часу. Електронний освітній ресурс є необхідністю в методичному забезпеченні.

У номінації «Електронний методичний навчальний посібник (підручник), ресурс» змагались 112 творчих робіт, з них електронних ресурсів дисциплін загальноосвітньої підготовки – 25, спеціальних дисциплін професійної підготовки – 87. Всі електронні методичні ресурси мають модульну структуру і максимально враховують можливість застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Під час створення таких ресурсів у гіпертекстовому середовищі використовувались різні програмні забезпечення. Більшість їх подано у вигляді електронних навчально-методичних комплексів з дисциплін. Окрім традиційних складових, вони доповнені мультимедійними презентаціями, аудіосупроводом, відеофайлами, контролюючими тестовими програмами, посиленням на інтернет-сторінки, електронні бібліотеки, корисні сайти тощо. Визначено 14 конкурсних робіт – номінантів на перемогу та призіві місяця: серед електронних ресурсів дисциплін загальноосвітньої підготовки – шість, спеціальних дисциплін професійної підготовки – вісім.

Звичайно, створення електронного освітнього простору має певні ефективні методичні рамки і присутність друкованого підручника, посібника ніхто не відміняє. Навпаки, вони мають бути більш удосконаленими і сучасними. За змістом – інноваційні, за виглядом – не перевантажені текстом, містять багато рисунків, таблиць, виділень по тексту, можливо – інтерактивні вправи з QR-кодами, з посиленнями на електронні ресурси. Такі підходи до підручників, посібників виокремились у форматі конкурсу «Педагогічний ОСКАР» в окрему номінацію.

У номінації «Сучасний методичний навчальний посібник (підручник)» представлено методичні посібники pdf-формату, де навчальний матеріал не перевантажений текстом, доповнений рисунками, ментальними картами, поданий у схемах і таблицях. На конкурс подано методичних навчальних посібників з дисциплін загальноосвітньої підготовки – 21, спеціальних дисциплін професійної підготовки – 59. Рекомендовано під час їх створення застосовувати більше прийомів візуалізації навчального матеріалу в поєднанні з теоретичним викладом, а також завдань, що спонукають до самостійної діяльності студентів, творчого застосування отриманих знань: опорні конспекти, схеми, завдання контролю знань, тлумачні словники, глосарій тощо. Визначено 14 номінантів на перемогу та призіві місяця: серед сучасних методичних навчальних посібників з дисциплін загальноосвітньої підготовки – шість, спеціальних дисциплін професійної підготовки – вісім.

Персональний сайт викладача є інноваційним інструментом педагогічної діяльності та інтегрує педагога в єдиний освітній простір. На конкурс в цій номінації представлений 91 освітній сайт. Це сайти, створені за допомогою безко-

штовних об'єктів: Jimbo, Webnode, UCOZ, Wordpress, сервісів Google. Сайти мають певну структуру, навігацію, контент. Розділи сайтів використовуються під час опанування нового навчального матеріалу, виконання практичних, лабораторних завдань, повторення, закріплення, підготовки до заліків, іспитів, тематичного контролю та самостійної роботи студентів в аудиторії та позааудиторний час. Використання сайтів у освітній діяльності підсилює мотивацію до вивчення дисциплін, стимулює пізнавальну активність студентів, реалізовує принцип індивідуалізації навчання, підвищує його ефективність і результативність. Однак не всі сайти захищені від реклами, навігація не завжди є зручною, що ускладнює роботу на сайті, динамічність багатьох сайтів бажає бути кращою. В номінації визначено п'ять конкурсних робіт – номінантів на призіві місяця.

Інтернет-ресурси, соціальні мережі в освітньому процесі для творчого викладача стають ефективним інструментарієм на шляху підвищення якості навчання. В конкурсі «Педагогічний ОСКАР» є номінація «Сучасні засоби унаочнення». Серед багатьох видів унаочнення, візуалізації та демонстраційних методів кращим досвідом визначено створення відеоканалу.

Найбільш широко в конкурсі представлена номінація «Сучасні засоби унаочнення» (674 конкурсні роботи). Серед них переважна більшість – мульти-

медійні презентації, створені у Microsoft Office Power Point, атласи, плакати, таблиці. YouTube-канали, курси відеолекцій, авторські навчальні відеофільми, що сприяють ефективності навчального процесу з дисципліни. Такі методичні роботи відповідають вимогам стандартів методичного забезпечення, змісту навчальної програми, до їх створення залучаються кращі студенти. Також на конкурс представлені інтерактивні робочі зошити для практичних, лабораторних занять з розробленими QR-кодами. Електронні практикуми та атласи є важливим методичним компонентом до унаочнення навчального матеріалу.

В номінації визначено 37 конкурсних робіт – номінантів на призіві місяця.

Щороку конкурс об'єднує понад 2 тис осіб учасників, авторів творчих робіт. Прізвища найактивніших учасників вже 10 років поспіль заносяться до Книги пошани. З кожним роком їх стає на 100–120 осіб більше.

Близько 300 осіб щорічно є учасниками педагогічних семінарів, майстер-класів, тренінгів. Ми маємо досвід співпраці з обласними методичними об'єднаннями методистів та викладачів технікумів і коледжів Харківської, Одеської, Житомирської областей та готові до розширення форм і методів співробітництва з метою поширення та впровадження педагогічних інновацій.

І це додає нам впевненості, що ми на правильному шляху.

ВІТАЄМО ПЕРЕМОЖЦІВ!

[переглянути фотоальбом](#)

Номінація : ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЕКТ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТЬОГО ПРОЦЕСУ		
Козлова Марина Миколаївна – завідувач навчально-виробничої практики Глухівського агротехнічного інституту імені С. А. Ковпака Сумського НАУ	СПІВПРАЦЯ ГЛУХІВСЬКОГО АГРОТЕХНІЧНОГО ІНСТИТУТУ ІМ. С. А. КОВПАКА СУМСЬКОГО НАУ З ВИРОБНИЦТВОМ	Методична розробка
Номінація: ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЕКТ В ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ, СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ		
Єрохіна Надія Миколаївна , заступник директора з виховної роботи, Матвієнко Валентина Михайлівна, методист Технологіко-економічного коледжу Білоцерківського НАУ	ОРГАНІЗАЦІЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ У КОЛЕДЖІ, СПРЯМОВАНОЇ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ	Навчально-методичний посібник
Номінація: ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ МЕТОДИЧНОГО (ПЕДАГОГІЧНОГО) КАБІНЕТУ ТА ПРЕДМЕТНОЇ (ЦИКЛОВОЇ) КОМІСІЇ		
Крошка Світлана Андріївна – голова циклової комісії, викладач ВП "Лисичанський педагогічний коледж Луганського НАУ ім. Тараса Шевченка"	САЙТ ЦИКЛОВОЇ КОМІСІЇ ВИКЛАДАЧІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ	Освітній веб-сайт
Номінація: СУЧАСНИЙ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК		
Професійна підготовка		
Мартишин Любомир Іванович, Мартишин Іван Володимирович – викладачі Рогатинського державного аграрного коледжу	РОЗВЕДЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН	Навчально-методичний посібник
Загальноосвітня підготовка		
Лейбик Людмила Іванівна – викладач Луцького педагогічного коледжу	ФІЗИКА	Навчально-методичний посібник
Номінація: ЕЛЕКТРОННИЙ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК (ПІДРУЧНИК), РЕСУРС		
Професійна підготовка		
Качановський Олег Ігорович – викладач ВСП "Рівненський коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України"	АВТОМАТИЗОВАНА ЗЕМЕЛЬНО-КАДАСТРОВА ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА.	Електронний освітній ресурс
Загальноосвітня підготовка		
Гурняк Ірина Анатоліївна – викладач Лебединського педагогічного коледжу	ХІМІЯ	Електронний освітній ресурс
Номінація: СУЧАСНІ ЗАСОБИ УНАОЧНЕННЯ		
Литвиненко Михайло Олександрович, Литвиненко Ірина Олексіївна – викладачі Хомуцького ветеринарно-технологічного коледжу Полтавської ДАА	YOUTUBE – КАНАЛ ДЛЯ ВЕТЕРИНАРІВ ТА ПРО ВЕТЕРИНАРІВ.	YOUTUBE-КАНАЛ ПРО ТВАРИН ANIMAL PLACE. Освітній відеоканал

Ніна Лихогод,
завідувач лабораторії НМЦ «Агроосвіта»

ІННОВАЦІЙНИЙ КЕРІВНИК – ІННОВАЦІЙНИЙ ЗАКЛАД ОСВІТИ

31 по 12 квітня відбулось підвищення кваліфікації директорів аграрних технікумів та коледжів.

Зі змістовними доповідями виступили Олег Шаров, генеральний директор, та Олена Шикова, державний експерт Директорату вищої освіти і освіти дорослих МОН, Валентина Радкевич, директор інституту професійно-технічної освіти НАПН України, Марія Ярошко, експерт проекту «Німецько-український агрополітичний діалог», Руслана Богданова, HR бізнес-партнер компанії КЕРНЕЛ, Микола Хоменко, заступник директора Науково-методичного центру «Агроосвіта».

Учасники заходу мали змогу поспілкуватися між собою, а також висловити свої ідеї, думки, практичні напрацювання, обмінятися досвідом.

Своїми враженнями від заходу діляться його учасники.

**Володимир Вержаківський,
директор Новочорторийського
державного аграрного технікуму**

Це були дні плідної та високопродуктивної співпраці. Кожен день був насиченим подіями та цікавим за змістом і формою проведення.

Перед директорами зі змістовними доповідями виступили представники Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук України, НМЦ «Агроосвіта», досвідчені керівники закладів вищої освіти. На заході детально були розглянуті різні питання, але нагальні для кожного представника. Це інноваційні підходи в організації освітнього процесу в коледжі й сучасні вимоги до змісту та форм підготовки фахівців у технікумах і коледжах, стан та перспективи підготовки молодшого спеціаліста в Україні й педагогічні інновації в освітньому процесі під час підготовки молодших спеціалістів. Модератори та експерти з даних питань коротко і чітко окреслили ситуацію щодо модернізації змісту та сучасних тенденцій розвитку фахової передовищої освіти. Подальша робота перейшла у панельні дискусії на актуальні теми для кожного навчального закладу України. Це питання інспектування стану організації підготовки фахівців у технікумах і коледжах; облік та ефективне використання земельно-майнових ресурсів закладів освіти у реаліях сучасного законодавства; фінансування державних коледжів і технікумів у сучасних умовах; міжнародне суспільство, можливості для аграрних коледжів України; міжнародні зв'язки та зв'язки з виробництвом закладів освіти; впровадження в освітній процес сучасних інформаційних технологій; правові аспекти діяльності керівника закладу освіти та робота з органами місцевого самоврядування.

У рамках підвищення кваліфікації відбулось два значущі заходи, які із задоволенням відвідали всі його учасники, це Всеукраїнська науково-практична конференція «Фахова передовища освіта: сучасні виклики та перспективи розвитку» та заключний етап конкурсу «Педагогічний ОСКАР

– 2019» (педагогічні інновації в освітньому процесі під час підготовки молодших спеціалістів). Переможців та гостей свята щиро привітали Кремень В. Г., президент Національної академії педагогічних наук України, голова комісії, Ничкало Н. Г., академік-секретар відділення професійної освіти і освіти дорослих, Радкевич В. О., директор Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України. Особливо приємно було бути присутнім на урочистостях з нагоди вручення головної нагороди конкурсу «Педагогічний ОСКАР» та дізнатися про перемогу групи викладачів Новочорторийського ДАТ Павлючик Л.М., Пастушенко Г.Д. та Мотліч І.П., які створили сайт відділення ветеринарної медицини, в номінації «Інноваційна діяльність методичного (педагогічного) кабінету та предметної (циклової) комісії».

Важливим аспектом заходу стала участь керівників закладів вищої освіти у парламентських слуханнях на тему «Збалансований розвиток людського капіталу в Україні: завдання освіти і науки».

Усі слухачі мали змогу поспілкуватися з працівниками підрозділів НМЦ «Агроосвіта», поділитися своїми ідеями, думками, практичними напрацюваннями, обмінятися досвідом під час дискусій та відкритих мікрофонів.

Хочеться відзначити, що такий формат підвищення кваліфікації був змістовним, цікавим, професійним, проведеним на високому науково-методичному рівні. Насичена програма дала можливість глибше ознайомитися з актуальними питаннями управлінської діяльності керівника закладу освіти та сучасними підходами до організації освітнього процесу в технікумах та коледжах, що в подальшому допоможуть у роботі нам, директорам.

**Володимир Зелений,
директор Верхньодніпровського
коледжу Дніпровського
ДАЕУ**

Робота директора коледжу у сучасних постійно змінюваних умовах потребує

невинного оновлення знань і фахового росту. Оптимальним варіантом вирішення цього питання є створення системи інформаційних ресурсів, спільнот директорів у новому (діджиталізованому) форматі, опрацювання, передача, поширення у середовищі менеджерів освіти передових управлінських практик. Адже сучасний директор коледжу – фахівець у багатьох сферах життєдіяльності закладу освіти, гарант відповідальності і сталого розвитку колективу учасників освітнього процесу.

Захід був організований на високому рівні: дистанційне навчання органічно поєдналося з насиченою 3-денною програмою в Києві. Керівники закладів освіти взяли участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Фахова передовища освіта: сучасні виклики та перспективи розвитку», виїзному семінарі на базі Немішаївського агротехнічного коледжу (з проведенням церемонії нагородження переможців Всеукраїнського конкурсу педагогічної майстерності «Педагогічний Оскар-2019»), парламентських слуханнях «Збалансований розвиток людського капіталу в Україні: завдання освіти і науки». Під час навчання директори коледжів стали учасниками низки панельних дискусій з підвищення управлінської майстерності: діджиталізація освітнього процесу (Е-підручники і Е-сервіси); співпраця із стейкхолдерами (бізнес, державні установи і організація); управління майновими питаннями; юридичні засади діяльності директора.

Рівень тьюторів курсів сприяв отриманню актуальної інформації з найрізноманітніших сфер діяльності директора, адже до навчання були залучені фахівці МОН України, Міністерства соціальної політики, НАПН, ДСЯО, представники системного аграрного бізнесу на теренах України (УКАБ, «КЕРНЕЛ») та ін.

В умовах правової невизначеності стану коледжів і технікумів, триваючої освітньої реформи, з урахуванням підвищення статусу НМЦ «Агроосвіта», високого фахового рівня колективу центру, як ніколи важли-

*Рубрику веде
Юрій Борхаленко,
методист
НМЦ «Агроосвіта»*

во позиціонувати інтереси нашої освітньої спільноти на всіх рівнях, делегувати представників до проектів, груп, установ, які працюють у сфері освіти. У цьому контексті систематичне проведення таких масштабних заходів забезпечить вирішення поставленої мети сталого інноваційного розвитку фахової передовищої освіти.

**Володимир Стасюк,
директор Івано-Франківського
базового медичного коледжу**

У період з 01 до 12 квітня я, представник медичної освіти, мав нагоду взяти участь у підвищенні кваліфікації директорів, яке проходило під егідою Науково-методичного центру «Агроосвіта». Маючи за плечима солідний директорський стаж (понад 24 роки), можу засвідчити високий фаховий рівень проведення цих заходів. На жаль, у медичній освіті слід ще багато зробити, щоб досягнути подібного за якістю рівня післядипломної підготовки директорського корпусу. А можливо й не варто досягати, а чинним порядком перейти під «крило» Міністерства освіти та науки України, наслідуючи недавній позитивний приклад освітніх закладів аграрного профілю.

У різнобарвну канву тематичної програми підвищення кваліфікації директорського корпусу, в основному представників аграрної освіти, були вміло вмонтовані заняття в режимі он-лайн, і науково-практична конференція «Фахова передовища освіта: сучасні виклики і перспективи», і зустрічі з відповідальними працівниками профільного міністерства...

Окрім того, у програму підвищення кваліфікації органічно вписались парламентські слухання на тему «Збалансований розвиток людського капіталу в Україні: завдання освіти і науки».

Приємне враження на мене особисто справило відвідування Немішаївського агротехнічного коледжу, одного із флагманів аграрної освіти, та знайомство з інноваційними підходами в організації в ньому освітнього процесу, а також відзначення переможців конкурсу «Педагогічний ОСКАР-2019».

Дуже доречною була інформація щодо актуальних питань інспектування стану організації підготовки фахівців у технікумах та коледжах Державною службою якості освіти України, обліку та ефективного використання земельно-майнових ресурсів закладів освіти у реаліях сучасного законодавства, правових аспектів діяльності керівника закладу освіти.

І, звичайно, завершальним логічним акордом стала звістка про наказ Міністерства освіти і науки України від 25.01.2019 року №65 «Про перейменування НМЦ «Агроосвіта» у Державну установу «Науково-методичний центр вищої та фахової передовищої освіти». Хочеться побажати успіхів і звершень новоствореній установі, яка вже давно у своїй навчально-методичній діяльності вийшла за відомчі межі аграрної освіти. Так тримати!

продовження на стор. 4

**Володимир Вержаківський,
директор Новочорторийського
державного аграрного
технікуму**

**Володимир Зелений,
директор Верхньодніпровського
коледжу Дніпровського
ДАЕУ**

**Світлана Пилипишин
директор ВП НУБіП Українського
«Бережанський агротехнічний
коледж»**

**Володимир Стасюк,
директор Івано-Франківського
базового медичного коледжу**

**Олена Литовченко,
директор ВП НУБіП України
«Ніжинський агротехнічний
коледж»**

початок на стор. 3

ІННОВАЦІЙНИЙ КЕРІВНИК – ІННОВАЦІЙНИЙ ЗАКЛАД ОСВІТИ

**Олена Литовченко,
директор ВП НУБіП України
«Ніжинський агротехнічний
коледж»**

В рамках підвищення кваліфікації директорів, всі, хто зацікавлений в майбутньому місці наших закладів освіти в структурі освіти України, 8 квітня змогли взяти участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Фахова передвища освіта: сучасні виклики та перспективи розвитку».

На пленарному засіданні ми мали змогу почути Шарова О.І., генерального директора Директорату вищої освіти і освіти дорослих МОН України, йшлося про основні позиції проекту Закону України «Про фахову передвищу освіту», необхідність його термінового розгляду та прийняття на засіданні Верховної ради України, нової місії коледжів. Дійсно, наші колеги дуже стурбовані тим, що фактичне законодавче поле, яке приписане в прикінцевих положеннях Закону України «Про вищу освіту», закінчується у 2019 році, і 2020 рік у законодавчому і фінансовому планах викликає велику тривогу. Дуже цікавими були панельні дискусії. «Забезпечення якості фахової передвищої освіти» (модератор Радкевич В.О., директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України) – були обговорені підготовка фахівця нового типу, нові стандарти освіти, зокрема вкрай

необхідна робота над новими стандартами підготовки фахівця у сфері фахової передвищої освіти; діджиталізація освіти, як вимога часу, та проектні технології в освіті; про підручники нового покоління; створення та використання електронного освітнього середовища коледжу; SMART-освіту та інше.

Друга панельна дискусія – «Компетентнісно орієнтована підготовка фахівців для сучасного ринку праці» (модератор Іщенко Т.Д., директор НМЦ «Агроосвіта») – йшлося про оновлення класифікатора професій, конкурентоздатність, тенденції розвитку фахової передвищої освіти, представлення проекту «Агрокебети», працевлаштування і співпрацю з роботодавцями та бізнесом, реалізацію елементів дуальної освіти.

Дякуємо команді НМЦ «Агроосвіта» за організацію, надану можливість почути та поспілкуватися з фахівцями та професіоналами своєї справи, колегами, обмінятися досвідом. Чекаємо на нові зустрічі та плідну співпрацю!

**Світлана Пилипишин,
директор ВП НУБіП України
«Бережанський агротехнічний
коледж»**

Кращий керівник той, кому вистачає розуму, щоб підбирати підходящих людей для роботи, яку потрібно виконати, і

досить стриманості, щоб не втручатися в їхню роботу, поки вони її виконують
Рузвельт Франклін

Завдання, що стоять перед українською освітою, потребують принципово кардинальних змін у кадровій політиці в галузі вищої, фахової передвищої, професійно-технічної освіти, насамперед формування плеяди енергійних високопрофесійних управлінців – керівників закладів освіти, які відповідали б вимогам сьогодення. Тим паче, що проблема кадрового супроводу освітньої реформи має, на мою думку, загальнодержавне значення. Хорошими керівниками не народжуються, ними стають, комусь для цього замало іноді і багаторічної управлінської праці, а хтось уміє заволодіти колективом уже з перших місяців. Відрадно, коли є кому допомогти, навчити, скерувати. В цьому руслі неоціненно потрібною, корисною, важливою є діяльність НМЦ «Агроосвіта».

З 01 по 12 квітня була слухачем курсів підвищення кваліфікації директорів аграрних технікумів і коледжів, у рамках яких була проведена Всеукраїнська науково-практична конференція «Фахова передвища освіта: сучасні виклики та перспективи розвитку». Цікавими та дискусійними були виступи доповідачів I і II панельних дискусій Олега Шарова, Юрія Телячого, Неллі Ничкало, Валентини

Радкевич, Петра Лузана, Світлани Жуковської, Наталії Василенко, Лариси Сергєєвої, Олени Шикової, Олени Маковської та багатьох інших, які акцентували увагу слухачів на забезпечення якості фахової передвищої освіти та окреслили вимоги до компетентнісно орієнтованої підготовки фахівців для сучасного ринку праці.

Номінація нагородження премії «Педагогічний Оскар – 2019» стала справжньою святковою родзинкою між справжніми. Досвідом своєї роботи ділилися з присутніми цьогорічні номінанти.

Участь у Парламентських слуханнях «Збалансований розвиток людського капіталу в Україні: завдання освіти і науки» дала змогу директорам долучитися до широкого громадського обговорення ключових проблем освіти і науки, вирішення яких забезпечить збалансований розвиток людського капіталу в Україні та сприятиме створенню конкурентоспроможної економіки, визначенню ключових завдань органів державної влади України, місцевого самоврядування та громадянського суспільства.

Щиро дякую організаторам курсів підвищення кваліфікації ДУ НМЦ «Агроосвіта» та НУБіП України за цікаве навчання, цінні рекомендації та зроблений ще один крок в управлінській діяльності як керівника закладу освіти.

ВИХОВНИЙ ПРОСТІР ЯК РЕЗУЛЬТАТ СТАНОВЛЕННЯ ТА РЕСУРС РОЗВИТКУ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Стан суспільства залежить від виховання його поколінь, забезпечення повноцінного розвитку студентської молоді, охорони і зміцнення її психічного і духовного здоров'я. Організація виховного процесу в коледжах і технікумах – особливе і складне завдання, вирішення якого вимагає, з одного боку, пошуку і приведення в дію нових форм впливу на студентів, відпрацювання нових методик, а з іншого – активізації традиційних видів діяльності, збереження досягнень минулого. Виховання в закладах освіти має носити творчий характер, тому пріоритетним напрямком в організації виховного процесу коледжів і технікумів повинен стати індивідуальний підхід до особистості студентів, стимулювання їх внутрішніх зусиль до саморозвитку і самовиховання, духовного пошуку, створення виховуючого середовища, широке залучення студентів до здобутків духовної і моральної культури нації. Забезпечити високу ефективність виховного процесу – першочергове завдання заступника директора з виховної роботи.

23–24 квітня Науково-методичний центр «Агроосвіта» радо відкрив двері для гостей – заступників директорів з виховної роботи з досвідом роботи на посаді до трьох років. Розпочав семінар «Виховний простір як результат становлення та ресурс розвитку виховної системи закладу освіти» вітальним словом заступник директора НМЦ «Агроосвіта» Микола Хоменко, який зупинився на проблемах коледжів і технікумів. Про стан та перспективи підготовки молодших спеціалістів говорила Олена Шикова, державний експерт Директорату вищої освіти і освіти дорослих МОН. Своєю 30 річним досвідом, проблемами, надбанням, напрацюваннями поділилась Надія Єрохіна, заступник директора з виховної роботи Технологіко-економічного коледжу Білоцерківського НАУ. Надія Миколаївна детально розповіла та продемонструвала нормативно-правову документацію, поділилась родзинками роботи під час індивідуальних зустрічей зі студентами, батьками та коледжанських заходів. Активна робота з громадськими організаціями, студентським самоврядуванням – на цих питаннях зупинилась Світлана Бі-

Колектив – такий інструмент, вихованням якого необхідно володіти мудро і з великою обережністю.

Василь Сухомлинський

лик, заступник директора з виховної роботи Горохівського коледжу Львівського НАУ. Світлана Вадимівна свою доповідь побудувала у формі «запитання-відповідь» щодо проблем студентської молоді. Вийшло дуже жваво та цікаво. Проблеми гуртожитків – болюче питання кожного коледжу і технікуму, але, не зважаючи на це, педагогічні колективи закладів намагаються зробити проживання студентів комфортним. Це і проведення виховних заходів в гуртожитках, гуртова робота, психологічні бесіди. Особливостями своєї роботи поділилась Наталія Шаповал, заступник директора з виховної роботи Бобровицького коледжу економіки та менеджменту ім. О. Майнової. Хоч зауважити, було багато запитань від молодих заступників. Не менш цікавим було відвідування Музею українського костюма та української писанки та участь у майстер-класі з розпису писанок до Великодня. Закінчився перший день не менш приємним заходом – виставою «Шельменко-денщик» в Національному академічному драматичному театрі ім. Івана Франка. Класична комедія-водевіль додала настрою нашим учасникам.

Наступний день семінару розпочався тренінгом «Роль і позиції практичного пси-

холога закладу освіти у взаємодії з педагогічним колективом», який провела Наталія Базима, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри логопедії факультету корекційної педагогіки та психології НПУ імені М.П. Драгоманова. Питання спілкування в педагогічних і студентських колективах найважливіше, тому міжособистісні відносини – визначальний фактор в поєднанні процесу міжособистісної комунікації. Ці відносини формуються в процесі ділових і творчих контактів – офіційних і неофіційних, в результаті здатності людей емоційно сприймати один одного – емпатії. Слід підкреслити, що поряд з психологічним та соціальним факторами, велику роль в міжособистісних стосунках відіграє емоційний фактор. Під час тренінгу психолог провела низку практичних занять по виявленню комунікативних якостей учасників, розповіла, що таке метапрограми і як ними користуватися. В лабораторії інформаційно-ресурсного забезпечення освітнього процесу НМЦ «Агроосвіта» учасників заходу ознайомили з процесом виготовлення підручників нового покоління, продемонстрували кабінет для запису відеолекцій, перед цим прослухавши інформативну розповідь Світлани Жуковської, завідувача

лабораторії інформаційно-ресурсного забезпечення освітнього процесу НМЦ «Агроосвіта», про користування медіатекою, про відкриті онлайн-курси, інтерактивні педагогічні видання. Також учасників зацікавило відвідування лабораторії педагогічного досвіду, де вони мали змогу ознайомитися з методичними розробками переможців конкурсу «Педагогічний ОСКАР» та умовами участі в цьому конкурсі.

Всі учасники семінару, а це заступники директорів з виховної роботи з Хмельницької, Київської, Львівської, Житомирської, Полтавської, Харківської, Миколаївської, Черкаської, Донецької, Одеської, Тернопільської, Кропивницької, Чернігівської областей та міста Києва, отримали не тільки сертифікати, а й нову інформацію, яку зможуть використати в своїй роботі, та, що найцінніше, – нових друзів та однодумців.

Приємно вразили чіткий підхід організаторів, високий професіоналізм і майстерність доповідачів, значний обсяг наданої методичної інформації та практичних рекомендацій, роздаткового матеріалу, підбір актуальної тематики. Окрема вдячність за створення особливої робочої атмосфери, що сприяла відкритому, невимушеному і теплому діалогу між всіма учасниками семінару, вільному обміну думками і досвідом, спільному пошуку вирішення проблемних питань, та за увагу до кожного. Особисто я отримала від участі не лише практичну користь, зацікавленість у подальшій співпраці і нове бачення професійної роботи, а і величезне задоволення від спілкування, творчості і всього процесу в цілому. Ще раз дякую всім організаторам і учасникам заходу.

Заступник директора з навчально-виховної роботи Запорізького гуманітарного коледжу ЗНТУ Надія Тахтаджиева

переглянути інформаційний ролик

**Ірина Лепеха, завідувач кабінету,
Ірина Степанова, методист
НМЦ «Агроосвіта»**

ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Система освіти в Україні сьогодні переживає найнекращі часи, і в першу чергу, це стосується вищої школи. Неусвідомлення державою важливості цієї сфери для майбутнього країни зумовило низку невиправданих реформ, а пов'язана з цим відсутність відповідних програм фінансової підтримки закладів вищої освіти фактично призвела до кризи.

Можна, звісно, дискутувати про розвиток та здобутки провідних вишів нашої країни та попит на їх випускників на ринку праці, але важко заперечувати той факт, що головні проблеми відчують регіони. Демографічна криза, відтік населення до країн Європи у пошуках кращого життя та роботи, нерозвинена та занедбана інфраструктура – ось перелік, далеко неповний, тих чинників, які поступово знищують більшість регіональних закладів вищої освіти, руйнуючи систему вищої освіти України загалом.

Історія існування технікумів та коледжів в системі освіти України примушує замислитись над тим, що вони отримують як результат? Чи продовжать готувати фахівців середньої управлінської ланки? Чи, все-таки, це професійно-технічний напрям?

Закон України «Про вищу освіту», прийнятий ще у 2014 році, був покликаний встановити основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, створити умови для посилення співпраці державних органів і бізнесу із закладами вищої освіти, поєднати освіту з наукою та виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни. Стаття 5 цього закону визначила рівні та ступені вищої освіти, тим самим кинувши у невизначеність технікуми і коледжі разом з освітньо-кваліфікаційним рівнем «молодший спеціаліст» (за старою термінологією). Проте ці заклади освіти, багато з яких вже давно стали структурними підрозділами університетів, завжди були важливою ланкою у підготовці кваліфікованих фахівців, тому нехтування їх проблемами створювало б загрозу ситуації, пов'язану з недостатнім забезпеченням фахівцями різних галузей економіки країни.

Питанням теоретичних і методичних засад модернізації фахової передвищої освіти та забезпечення її якості, організаційно-педагогічні засади професійного розвитку педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти, методичні аспекти застосування інноваційних педагогічних технологій у підготовці майбутніх фахових молодших бакалаврів, впровадження та розвиток дуальної освіти в Україні, перспективні напрями стандартизації фахової передвищої освіти, створення інформаційно-освітнього середовища закладів фахової передвищої освіти та розробка електронного освітнього контенту в умовах інформатизації

суспільства була присвячена Всеукраїнська конференція «Фахова передвища освіта: сучасні виклики та перспективи розвитку» за участю директорів технікумів і коледжів України. Організаторами заходу були Національна академія педагогічних наук України (Інститут професійно-технічної освіти) та ДУ «Науково-методичний центр «Агроосвіта».

Розпочав конференцію Генеральний директор Директорату вищої освіти і освіти дорослих МОН Олег Шаров. У своєму виступі зупинився на узгодженому проекті Закону України «Про фахову передвищу освіту». Участь у пленарному засіданні також взяли участь Ничкало Нелля Григорівна, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України та Телячий Юрій Васильович, директор Департаменту контролю у сфері вищої, фахової передвищої освіти і освіти дорослих Державної служби якості освіти України.

Потім конференція продовжила свою роботу у формі двох панельних дискусій. Модератором панельної дискусії «Забезпечення якості фахової передвищої освіти» була Радкевич Валентина Олександрівна, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України. Під час панельної дискусії були висвітлені питання модернізації змісту фахової передвищої освіти на компетентній основі, стандартизація професійної підготовки фахівців, впровадження інноваційних педагогічних технологій, діджиталізація фахової передвищої освіти. Спікерами дискусії виступили: Лузан Петро Григорович, доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, Романова Ганна Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, Жуковська Світлана Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, завідувач лабораторії інформаційно-ресурсного забезпечення освітнього процесу ДУ НМЦ «Агроосвіта», Дронь Вікторія Василівна, заступник директора з навчальної роботи Прилуцького агротехнічного коледжу, Кононенко Андрій Геннадійович, кандидат педагогічних наук, завідувач відділу науково-організаційного забезпе-

чення Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

Цікавими та корисними з практичної точки зору були виступи С.А. Жуковської та В.В. Дронь. Вікторія Василівна продемонструвала власний сайт і його можливість у підготовці та проведенні навчальних занять, а також для всебічного розвитку студентів.

Світлана Анатоліївна презентувала професійну розробку електронного освітнього контенту в умовах інформатизації суспільства та запросила до співпраці по створенню електронних засобів навчання.

Досвід співпраці технікумів і коледжів з виробництвом на етапі підготовки молодших спеціалістів свідчить про низку протиріч, які склалися в системі наука – виробництво – освіта, серед яких: знецінення традицій практичної підготовки молодшого спеціаліста у період ринкової трансформації економіки; підготовка молодших спеціалістів до виконання функцій, наведених у кваліфікаційних характеристиках, неможлива лише в умовах закладів освіти, необхідне залучення студентів у діяльність на виробництві, що потребує зміни відносин між закладами освіти і підприємствами; протиріччя між необхідністю практичної підготовки студентів в умовах виробництва і відсутністю економіко-правових відносин між коледжами і виробництвами на ринку праці.

Ці протиріччя створюють між коледжами і виробництвами низку проблем, які заважають досягненню спільної мети – підготовки кваліфікованих фахівців, і полягають у тому, що значна частка випускників – молодших спеціалістів не працюють (або взагалі не планують працювати) за здобутими спеціальностями або не готові до самостійної професійної діяльності на перших робочих місцях, що призводить до додаткового навчання на робочому місці.

Всі ці питання розглядалися на другій панельній дискусії – «Компетентісно орієнтована підготовка фахівців для сучасного ринку праці». Модерувала на ній Іщенко Тетяна Дем'янівна, директор ДУ «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта», кандидат педагогічних наук, професор.

Після виступів Василенко Наталії Григорівни, державного експерта експертної групи з питань професійного розвитку впродовж життя Директорату розвитку ринку праці та зайнятості

Міністерства соціальної політики та Сень Анастасії Олександрівни, начальника адміністративного відділу аграрної компанії Інновації+Менеджмент+Команда зав'язалась жвава дискусія.

Сьогодні більшість підприємств не відмовляються від співпраці з коледжами, але хотіли б інвестувати у проекти на підготовку молодших спеціалістів так, щоб ці внески закладалися у собівартість товарів (послуг), які пропонує підприємство. Шляхом зростання добробуту держави є пріоритетні інвестиції в людину. Самі по собі наука й освіта, без зв'язку з виробництвом, не є чинниками розвитку економіки: наука продукує нові знання, освіта готує фахівців для економіки країни – разом вони створюють необхідні умови для розвитку економіки, а реалізують ці умови лише у процесі виробництва.

Не менш цікавим був виступ директора Верхньодніпровського коледжу Дніпровського державного аграрно-економічного університету, кандидата історичних наук Зеленого Володимира Миколайовича на тему «Сучасні тенденції розвитку фахової передвищої освіти: аспекти правового регулювання», який входи до складу робочої групи з розробки проекту Закону України «Про фахову передвищу освіту».

Ковтун Олена Анатоліївна, заступник генерального директора з питань співпраці з аграрними ВНЗ та науковими установами УКАБ презентувала новітню магістерську програму «Агрокебети». Це програма для тих, хто має ступінь бакалавра, або вище (будь-якої спеціальності) та бажає отримати більше знань та практичних навичок для самовдосконалення та розвитку аграрного сектору України. А головне, для участі в програмі немає жодних вікових та професійних обмежень! Метою програми є підготовка фахівців нового формату для АПК, які володіють універсальними знаннями одночасно в сфері агрономії, тваринництва, аграрної інженерії, бізнес-менеджменту та напрацювати навчальний курс відповідно до світових стандартів для подальшої мультиплікації на всі навчальні заклади аграрного напрямку в Україні.

Про роль бізнесу у підготовці фахівців за дуальною системою освіти – німецький досвід говорила Ярошко Марія Сергіївна, експерт проекту «Німецько-український агрополітичний діалог». Це актуальна тема на сьогодні, і якщо деякі заклади вищої освіти роблять перші кроки в цьому напрямі, то аграрні заклади освіти вже можуть поділитися деякими напрацюваннями.

Можна сказати, що конференція в перший день свою роботу не закінчила, адже наступного дня в рамках підвищення кваліфікації директорів технікумів і коледжів відбувся «круглий стіл», де учасники продовжили спілкування.

Умови мінливіх ринків праці сьогодення вимагають постійного освоєння нової діяльності та розвитку професійної компетентності (ПК) – здатності до ефективної професійної діяльності. Ця здатність формується шляхом безперервної освіти, яка може бути ефективною та своєчасною тільки за самостійної та спонтанної професійної освіти. Для такої освіти потрібні нові педагогічні технології – технології прискореного самостійного, спонтанного освоєння дій, а не тільки суми знань на все життя, що призводить до інформаційної кризи в освіті.

[переглянути фото](#)

Ірина Лепеха, завідувач кабінету НМЦ «Агроосвіта»

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ

Саме цим питанням було присвячено XIII Всеукраїнську науково-практичну конференцію, що відбулася в Інституті професійно-технічної освіти НАПН України 28 березня 2019 року.

У пленарному засіданні взяли участь Топузов Олег Михайлович, віце-президент Національної академії педагогічних наук України, директор Інституту педагогіки України, доктор-кореспондент НАПН України, Кретович Світлана Сергіївна, начальник головного управління вищої освіти директорату вищої освіти і освіти дорослих Міністерства освіти і науки України, Луцька Алла Володимирівна, головний консультант секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань освіти і науки, Василенко Наталія Григорівна, державний експерт директорату розвитку ринку праці та зайнятості Міністерства соціальної політики України, Кучинський Микола Сигизмундович, начальник головного управління професійної освіти директорату професійної освіти Міністерства освіти і науки України, Ничкало Неля Григорівна, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, які у виступах наголошували на проблемних питаннях щодо інноваційного контексту змін у професійній та фаховій передвищій освіті, законодавчого забезпечення модернізації професійної (професійно-технічної) освіти, випереджувальної функції науково-методичного забезпечення розвитку професійної освіти, перспективних напрямів модернізації професійної освіти в Україні, актуальних проблем децентралізації та регіоналізації управління професійною і фаховою передвищою освітою України, концептуальних засад фахової передвищої освіти, соціального партнерства, упровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників, проблем та перспектив удосконалення практичного навчання в технікумах і коледжах.

Директор Інституту професійно-технічної освіти, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України Радкевич Валентина Олександрівна розповіла про напрацювання інститутом якісного науково-методичного

супроводу модернізації вітчизняної професійної та фахової передвищої освіти, передусім, електронного контенту, науково-методичного супроводу, сучасних методик організації освітнього процесу, практичного навчання студентів (учнів), проведення тренінгів, упровадження результатів експериментальних досліджень у закладах освіти та установах.

З інформацією про стан реформування та нормативне забезпечення професійної та фахової передвищої освіти виступила Луцька Алла Володимирівна, яка поінформувала присутніх про ситуацію, що відбувається довкола ухвалення та прийняття законопроектів України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» та «Про передвищу фахову освіту», зауважила про важливість співпраці Інституту та Комітету Верховної Ради України з питань освіти і науки у вирішенні питань стосовно реформування професійної та передвищої фахової освіти.

Про взаємодію ринку праці та ринку надання освітніх послуг розповіла Василенко Наталія Григорівна, зокрема вона зауважила, що сучасний фахівець поряд з комплексом професійних компетенцій має володіти вміннями працювати в команді, мати навички самоорганізації та виконання широкого спектра соціально-професійних дій, бути комунікабельним, готовим до інноваційної діяльності, що може стати певним гарантом його зайнятості на сучасному ринку праці. Крім того, Наталія Григорівна повідомила, що Міністерство соціальної політики працює над удосконаленням Державного класифікатора професій, підготовкою стандартів оцінювання якості формального і неформального навчання.

Кучинський Микола Сигизмундович наголосив на аспектах формування нового змісту освіти, заснованого на компетентностях, створення умов для професійної самореалізації особистості та задоволення потреб ринку праці у кваліфікованих фахівцях, особливостях формування державного та регіонального замовлення підготовки робітничих кадрів, розширення автономних прав закладів професійної освіти, запроваджен-

ня нових форм, методів і шляхів здобуття професійних кваліфікацій та гнучкої структури організації освітнього процесу, зокрема за дуальною формою навчання, створення нових типів закладів освіти, орієнтованих на багатофункціональність та багатопрофільність, провадження освітньої діяльності за різними видами та формами здобуття освіти.

Для створення нового іміджу професійної освіти, підвищення кваліфікації фахівців у кожному регіоні планують відкрити багатофункціональні центри професійної досконалості, на базі яких навчатимуть високотехнологічних професій, надаватимуть фахову передвищу освіту. Майбутні центри мають стати дієвою платформою для співпраці закладів професійної освіти, місцевих органів влади та роботодавців. На модернізацію професійної освіти, створення навчальних центрів у бюджеті України на 2019 рік передбачено 50 млн гривень.

Якість професійної освіти неможлива без сучасного обладнання, інноваційного викладача та кваліфікованого майстра виробничого навчання і це сьогодні є одним із головних завдань органів управління освітою та закладів освіти. Дуже важливим, з огляду на демографічний стан розвитку країни, є питання проведення профорієнтаційної роботи, популяризації професійної освіти серед вступників загальноосвітніх шкіл, адже в Україні зараз лише близько 20% випускників здобувають професійну освіту в закладах професійно-технічної освіти, решта орієнтується на отримання вищої. До прикладу, в середньому в Європі 40% випускників закладів середньої освіти отримують професійну освіту, а в Чехії, Хорватії, Австрії та Фінляндії цей відсоток сягає 70% та більше. Поліпшення цієї ситуації можливе через залучення до навчання дорослого незайнятого населення, осіб з фізичними вадами, перегляд порядку стипендіального забезпечення учнів закладів професійної освіти. Стипендію мають призначати диференційно залежно від складності та престижності професії.

У ході дискусій учасники зібрання широко обговорювали питання розвитку людського капіталу в контексті європейських стандартів, упровадження в систему професійної та передвищої фахової

освіти інноваційних педагогічних технологій, SMART-комплексів, проектного професійного навчання, що сприятиме розвитку в майбутніх кваліфікованих робітників умінь і навичок аналізувати навчальну інформацію та виробничі ситуації; планувати власну безпечну діяльність; критично мислити, висловлювати та доводити свої думки; самотужки вирішувати проблеми; співпрацювати в команді; відповідально ставитися до виконання дорученої справи та її завершення; презентувати результати власної праці.

Ефективність проектних технологій, насамперед, полягає в тому, що вони забезпечують здобуття майбутніми кваліфікованими робітниками професійних компетентностей у тісному зв'язку з реальною фаховою практикою, дають можливість підготувати випускників закладів освіти до комплексної реалізації професійних обов'язків.

Крім того, обговорено низку питань, чого і як вчити у коледжах і технікумах. Було відзначено, що після прийняття проекту Закону України «Про передвищу фахову освіту» докорінно буде змінено нормативно-правову базу з організації освітнього процесу, оновлено зміст професійної підготовки на основі освітніх стандартів. Зміст навчання має бути заземлений на компетентності майбутніх фахівців.

Особливу увагу учасники дискусії приділили питанням готовності викладачів до розробки професійних стандартів, оскільки вони мають володіти необхідними компетентностями відповідно до сучасних потреб ринку праці та актуальних вимог роботодавців, сучасними навчальними технологіями, які дозволяють формувати та розвивати у студентів (учнів) потрібні компетентності, що сприятиме підвищенню якості їх підготовки. Крім того, викладач має мати і психолого-педагогічну підготовку, що є вагомим елементом у навчанні, вихованні та наданні практичної фахової допомоги студентам (учням) щодо їх соціалізації в суспільстві.

*Антоніна Рудніцька,
методист НМЦ «Агроосвіта»*

БУХГАЛТЕР - 2019

Проведення позааудиторних професійних заходів у Могилів-Подільському технолого-економічному коледжі Вінницького НАУ є безперечно традиційним. 17 квітня в актовій залі навчального закладу відбувся конкурс професійної майстерності «Бухгалтер-2019».

Професійний турнір проведено у вигляді змагання між командами серед студентів випускної групи Б 58/9-16 зі спеціальності «Облік і оподаткування». Змагалися дві команди «Мисливці за балансом» (Явтуховська Карина, Бану Артем, Богдашкін Андрій, Хмельовська Дар'я, Яковець Марія) та «АТТАС» (Королюк Андрій, Бану Анна, Бану Тетяна, Коняга Тетяна, Коніщева Олександра) в наступних раундах: «Візитна картка», «Розминка», «Дуель (конкурс капітанів)», «Професійна мозаїка».

При виконанні завдань студенти вміло продемонстрували рівень володіння обліково-економічною термінологією, навички з вирішення професійних ситуаційних завдань, вміння застосувати та реалізувати міждисциплінарні зв'язки, які є не тільки одним із важливих шляхів поглиблення й осмислення знань студентів, а й сприяють розвитку їхньої

творчої думки та професійної самостійності.

Учасники заходу проявили високий рівень професійної майстерності, продемонстрували належну готовність до виконання посадових обов'язків за фахом. За результатами конкурсу дійсно перемогла дружба, оскільки обидві команди набрали однакову кількість балів. Напередодні конкурсу викладачами Казьмір В.А., Омелько М.А. було проведено інтегровану олімпіаду з фахових облікових дисциплін, тому було нагороджено Явтуховську Карину, яку щиро вітаємо з перемогою і бажаємо успіхів у подальшому здобутті вищої освіти та майбутній професійній діяльності.

Так як наші бухгалтери вміють не тільки старанно вчитися, але й гарно відпочивати, то всі присутні мали можливість переглянути номери художньої самодіяльності від учасників конкурсу (пісні у

виконанні Бану Анни, Бану Тетяни, Бану Артема, Королюка Андрія, Мельничук Аліни, інсценізація «Наш головний бухгалтер» – студенти групи Б 58/9-16). Студенти II курсу групи Б 59/9-17 (Бойко Діана, Горбей Крістіна, Штогрін Аліна) ознайомили глядачів із фінансовим гороскопом на 2019 рік. Серед вболівальників ведучі заходу (Ярмолюк Олександра, Слободян Юлія) провели гру «Правда-Неправда».

Дякуємо всім учасникам, їх одногрупникам за участь та організацію заходу, бажаємо успішно завершити комплекс практичної підготовки та достойно продемонструвати здобуті професійні вміння і навички під час державної атестації!

*Мар'яна Омелько,
викладач Могилів-Подільського
технолого-економічного коледжу
Вінницького НАУ*

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ СЕМІНАР-ТРЕНІНГ «ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ЗЕМЛЕУСТРОЮ»

На базі Навчально-практичного центру із землевпорядкування ВСП «Рівненський коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України» з 16 по 17 квітня проходив Всеукраїнський семінар-тренінг «Проблеми сучасного землеустрою».

Організаторами заходу стали ВСП «Рівненський коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України», Державна установа «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта», Сергій Гупаленко, сертифікований фотограф Google, місцевий експерт карт Google, засновник маркетингового агентства Den Bassi Photography.

Учасниками події стали студенти та викладачі з 10 навчальних закладів: ВСП «Рівненський коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України», Малинський лісотехнічний коледж, ВП НУБіП України «Боярський коледж екології і природних ресурсів», Технікум землевпорядкування Житомирського НАЕУ, Екологічний коледж Львівського національного аграрного університету, ВП НУБіП України «Мукачівський аграрний коледж», Буцацький коледж Подільського ДАТУ, Барський коледж транспорту та будівництва НТУ, Кременецький лісотехнічний коледж.

Мета конференції – популяризація досягнень науки, техніки та інноваційних технологій, підвищення рівня професійної підготовки майбутніх фахівців в галузі

«Геодезія та землеустрій», підвищення якості науково-дослідної роботи студентів, залучення наукових, науково-педагогічних працівників до активної роботи з обдарованою студентською молоддю. Учасники семінару працювали в секціях: геодезія, фотограмметрія та ДЗЗ; геоінформаційні системи та картографія; кадастр та землеустрій.

Перед учасниками семінару-тренінгу виступили викладачі циклової комісії землевпорядних дисциплін ВСП «РК НУБіП України»:

Качановський О.І. – «Впровадження в освітній процес сучасних інформаційних технологій»;

Люльчик В.О. – «Місце коледжів в проєкті Закону України «Про фахову передвищу освіту»;

Кийко Н.М. – «Актуальні питання формування земельно-правового статусу ОТГ України»;

Рудько О.М. – «Картографічне моделювання антропогенного впливу на навколишнє середовище у Рівненській області».

Також були організовані та проведені майстер-класи: «Керування безпілотним літальним апаратом» – Сергій Гупаленко, «Створення особистого сайту викладача з використанням Google-сервісів» –

Олександр Кушнірук, «Впровадження в освітній процес сучасних інформаційних технологій» – Олег Качановський.

Під час заходу було заслухано 14 тез доповідей здобувачів освіти зі спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій». Основна тематика наукових доповідей студентів торкалась актуальних проблем землеустрою, а саме: управління земельними ресурсами, застосування природоохоронних заходів при охороні земель, впровадження ГІС-технологій у землеустрої, проведення грошової оцінки земель, моніторингу земель та лісових угідь, геодезичного моніторингу.

Виступи студентів супроводжувались цікавими презентаціями, які розкривали

наукові дослідження учасників. Доповідачі відповідали на запитання присутніх, а сам захід пройшов у формі дискусії.

Зазначимо, що для більшості студентів – це був перший досвід участі у такому заході. Хочемо побажати всім учасникам продовжити навчання у закладах вищої освіти та майбутніх наукових звершень!

Як підсумок, викладачі та студенти отримали сертифікати учасників семінару.

Олег Качановський,
заступник директора з виробничої роботи ВСП «Рівненський коледж НУБіП України»
Юлія Маринич,
методист НМЦ «Агроосвіта»

СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВУ КРАЇНИ – ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ

Сучасне життя ставить перед випускниками коледжу вимогу: «Не лише знай, але і вмій». Недарма, мабуть, кажуть, що теорія має пройти іспит практикою. Практичне навчання є невід'ємною складовою навчального процесу. Найважливіше завдання сучасної вищої школи – підготовка компетентного, гнучкого, конкурентоспроможного фахівця.

Власне, в коледжі практичному навчанню приділяється велика увага. Питання проведення практик розглядається на засіданнях педради, засіданнях циклових комісій.

Сучасному сільськогосподарському виробництву з різними формами власності та господарювання потрібні фахівці, які добре володіють професією, творчо мислять і самостійно вирішують виробничі питання. Ринок праці сьогодні вимагає чіткого визначення компетентності спеціаліста різного рівня, розкриття його професійної майстерності. Поставлені завдання можуть успішно виконати лише ті спеціалісти, які добре володіють теоретичними знаннями і практичними навичками. Спеціаліст сьогодні повинен не тільки все знати, а й бути організатором, керівником, бачити перспективу створення безпечних та нешкідливих умов праці в сільському господарстві, вміти керувати колективом, працювати з людьми. Цих якостей він набуває ще в студентські роки. Тому в навчальному процесі слід використовувати такі форми, методи і способи практичного навчання, які б допомогли студенту бути висококваліфікованим спеціалістом. Основним завданням навчальної практики є ознайомлення студентів із специфікою майбутньої спеціальності, закріплення та поглиблення знань, одержаних в процесі теоретичного навчання, набуття умінь та навичок,

необхідних для застосування їх в виробничій діяльності, а також оволодіння студентами робітничою професією. Для проходження навчальних практик та індивідуального навчання з спеціальності 208 «Агроінженерія» коледж має навчально-виробничу майстерню, автотрактордром і навчально-дослідне господарство. Навчально-виробнича майстерня оснащена усім необхідним устаткуванням згідно з типовим переліком, яке забезпечує підготовку техніків-механіків з міцними знаннями і вміннями технології відновлення роботоздатності машин. Належна увага приділяється на відділенні «Механізація і організація виробництва сільськогосподарської продукції» гуртковій роботі, де студенти мають можливість вивчати передові технології виробництва сільськогосподарської продукції, виготовляти моделі, макети сучасної техніки завдяки висококваліфікованим наставникам. Велике значення в підготовці молодших спеці-

алістів з експлуатації та ремонту машин і обладнання для агропромислового виробництва має вміння без розбирання оцінити технічний стан вузла, агрегату, системи і в цілому машин. З цією метою навчальний заклад намагається постійно оновлювати діагностичне обладнання, на якому студенти набувають навичок по безрозбірній оцінці технічного стану під час проходження навчальної комплексної практики з ремонту та обслуговування машин. У коледжі студенти отримують робітничі професії: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва, слюсар по ремонту автомобілів, водій автомобіля.

Студенти коледжу проходять практичну підготовку в регіональному навчально-практичному центрі при коледжі, де знайомляться з сучасною вітчизняною сільськогосподарською технікою та оволодівають навичками практичного керування зарубіжною технікою фірм «Джон-Дір», «Клаас», «Кейс», «Фендт».

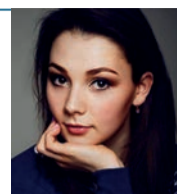
З метою найефективнішого уявлення про технологічні процеси ремонтного виробництва автомобілів, під час проведення декади МЦК «Механізації виробничих процесів», постійно проводяться заняття-екскурсії на СТОА, де студенти ознайомлюються з сучасними технологіями діагностування та ремонту техніки на обладнанні провідних зарубіжних фірм.

Цікаво і змістовно проходять в навчально-виробничих майстернях коледжу змагання «Кращий за професією» серед студентів третього курсу, спеціальності 208 «Агроінженерія», спеціалізації «Експлуатація та ремонт машин і обладнання агропромислового виробництва», де студенти, беручи участь у різних конкурсах, демонструють свої вміння і практичні навички. Змагання проводяться у номінаціях: «Кращий коваль», «Кращий слюсар», «Кращий зварювальник», «Кращий токарь», а також «Кращий майстер з регулювання дизельної паливної апаратури». Подібні змагання стимулюють студентів до навчання і опанування практичними навичками своєї майбутньої професії – техніки-механіка, а також підіймають настрій і створюють атмосферу свята. ХАПК ПДАА – це сучасний навчальний заклад, в якому дякуючи директору, професіоналу-організатору Чижко М.М. та колективу однодумців, постійно оновлюється матеріально-технічна база.

У Хорольському агропромислового коледжі ПДАА створені всі умови для підготовки висококваліфікованих фахівців для сільського господарства нашої держави. Тож запрошуємо випускників шкіл та ПТУ до нас на навчання.

Валерій Гаража,
викладач спеціальних технічних дисциплін Хорольського АПК ПДАА

ЗУСТРІЧ МОЛОДИХ, АМБІТНИХ, КРЕАТИВНИХ

Рубрику веде
Аліна Руденко,
методист
НМЦ «Агроосвіта»

Часто ми задаємо собі питання, що нас чекає в майбутньому, як складеться наше життя, які сюрпризи нам готує доля, і, без сумніву, кожен з нас розуміє, що всі люди, все суспільство взаємозалежне та взаємопов'язане, а наше майбутнє залежить не тільки від нас самих, а і від суспільства, в якому ми живемо. А майбутнє нашої країни в руках підрастаючого покоління.

Лідер той, хто веде за собою команду, лідерство є вибір, а не посада, це особистість, за якою члени групи визначають право брати на себе найбільш відповідальні рішення.

Студентські лідери аграрних закладів освіти України 18 квітня зібрались на засідання в стінах Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Програмою заходу передбачалося:

- пленарне засідання;
- проведення тренінгового заняття «Визначення схильності до лідерства»;
- презентації програми «Я маю права» та прем'єрний показ документального фільму «Дорога до в'язниці»;
- екскурсійна програма.

Відкрив захід ректор Станіслав Ніколаєнко, який привітав учасників – кращих представників студентського самоврядування університету та вивів з усієї України. «Найголовніший іспит, під час якого не вийде схитрувати, – це життя!», тому справжній лідер повинен діяти правильно, а для цього, він має знати своїх людей, розуміти, слухати і чути їх, адже саме таке – здорове та живе спілкування – породжує істину. «Справжній керівник... який він? Яким має бути цей, так званий природжений лідер? Це та людина, яка дивиться у вікно, коли її хвалять, а у дзеркало – коли критикують» – це слова Станіслава Ніколаєнка.

Олена Ковтун, заступник генерально-го директора з питань співпраці з аграрними ВНЗ та науковими установами УКАБ, детально розповіла про новітню магістерську програму «Агрокебети – освіта майбутнього», що починає діяти у нашому університеті. «Агрокебети» – це програма для тих, хто має ступінь бакалавра або вище (будь-якої спеціальності), та бажає отримати більше знань та практичних навичок для самовдосконалення та розвитку аграрного сектору України. А голо-

вне, для участі в програмі немає жодних вікових та професійних обмежень!» Метою програми є підготовка спеціалістів нового формату для АПК, які володіють універсальними знаннями одночасно в сфері агрономії, тваринництва, аграрної інженерії, бізнес-менеджменту, та напруження навчального курсу відповідно до світових стандартів для подальшої мультиплікації на всі навчальні заклади аграрного напрямку в Україні.

Анастасія Голос, голова Об'єднаної ради студентського самоврядування аграрних закладів освіти України, говорила про розвиток лідерського потенціалу – запоруки лідера.

Голова студентської організації самоврядування Національного університету біоресурсів і природокористування України Максим Паламарчук презентував роботу студентського самоврядування університету.

Продовженням пленарного засідання було тренінгове заняття «Визначення схильності до лідерства», спікером якого була Ірина Мартинчук, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології НУБіП України.

Мета тренінгу – діагностувати рівень розвитку особистісних якостей, що визначають схильність до лідерства.

Напрямки роботи: визначення гнучкості та оригінальності, критичності мислення, готовності до змін, уміння вирішувати проблеми, прагнення співпраці, рівня активності, готовності вести переговори, тактовності та дипломатичності, комунікативних та організаторських здібностей, потреби у пізнанні.

Головними питаннями, які постали, були:

- Якими якостями має володіти лідер.
- Чи всі мають бути лідерами?

Студенти охоче взяли участь у визначенні схильності до лідерства, активно обговорювали та лишилися в захваті від організації такого тренінгу. Як зазначили студенти, добре працювати тоді, коли є належною організація, а найголовніше – зацікавленість у кінцевому результаті. Такі тренінги необхідні, тому що вони допомагають визначитись, оцінити свої реальні можливості. Всі учасники тренінгу отримують свої оцінки лідерства на емейли.

На останок були запрошені гості, які провели правопросвітницький захід «Я

маю права».

Метою їхнього руху є:

- підвищення загального рівня правової культури та свідомості молоді;
- удосконалення правової освіти, набуття молоддю необхідного рівня правових знань, формування у них поваги до права;
- формування нової правової свідомості шляхом інформування громадян та молоді про їх права та надання механізмів щодо захисту.

Під час зустрічі висвітлювалися теми:

- взаємодії поліції та суспільства;
- стан захищеності молоді;
- кримінальні вчинки та їх попередження;
- правова поведінка та культура молоді.

Бесіду «Взаємодія поліції та суспільства» провів представник Департаменту патрульної поліції Сергій Безпальчук. Також студентам запропонували для перегляду пізнавальні відеоролики, які змусили кожного з присутніх задуматись не тільки над своїми вчинками, а і проаналізувати свої думки, розіграли ситуацію з життя, в якій взяли участь студенти. Молодь активно дискутувала з представником поліції та намагалася якомога більше дізнатися нового та пізнавального для себе.

Олена Островська, фахівець із судового процесу, разом зі студентами розглянула питання правосуддя. Також під час

свого виступу зупинилась на структурі судових засідань.

Експерт Асоціації УМДПЛ Олександр Федорук представив кінолекторій на тему «Права людини за ґратами», «Правова поведінка та культура молоді», презентував фільм «Дорога до в'язниці». Фільми змушують переосмислити свої дії та вчинки, замислитись над сенсом людського життя. Учасники заходу переглядали фільми, затамувавши подих, і не помилюсь, якщо скажу, що кожен з них виніс щось головне, ключове для себе.

Закінчився захід екскурсіями. Відвідали Ботанічний сад НУБіП України та Музей анатомії. Студенти були в захваті та ділилися тільки позитивними враженнями.

Дивлячись на посмішки студентів та вогник в очах, хочеться проводити такі заходи частіше та збагачувати студентську молодь новими знаннями, наповнювати життя новими зустрічами та знайомствами, відкривати для них нові можливості, адже від життя потрібно брати все необхідне, що воно дає нам.

Як зазначив Гаррі Джейкобс – діючий член Римського клубу, американський письменник, дослідник і консультант у галузі управління бізнесом: «Так, ми не знаємо, у якому світі житимемо в майбутньому, але водночас не можемо дозволити собі розкіш учини нинішнє покоління знань з минулого. Адже це означає навчати жити у світі, якого більше не існує. Проте в нас є велика цінність – досвід».

Вітаємо іменинників!

КАЛЕТНІКА ГРИГОРІЯ МИКОЛАЙОВИЧА,
президента Вінницького національного аграрного університету

КУЧЕРЯВОГО ВІТАЛІЯ ПЕТРОВИЧА,
директора Чернятинського коледжу Вінницького НАУ

БУДЯКА РУСЛАНА ВОЛОДИМИРОВИЧА,
директора Технологічно-промислового коледжу
Вінницького НАУ

РИБАЧУКА ВОЛОДИМИРА ПЕТРОВИЧА,
директора Технологічно-економічного коледжу
Миколаївського НАУ

ЗАСНОВНИК ГАЗЕТИ:

ДУ «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВНЗ «АГРООСВІТА»

Випускаючий редактор – Світлана Жуковська
Літературний редактор – Ніна Цибенко
Верстка та дизайн – Людмила Шишкіна

Адреса редакції:

07854, Київська обл.,
Бородянский р-н,
с/т Немішаєве-1,
вул. Технікумівська, 4
тел./факс: (04577) 41-801, 41-269
e-mail: agronmc@ukr.net
www.agroosvita.com

Свідоцтво про державну реєстрацію

КВ №17045-5815Р від 13.08.2010р.

Наклад – 1000 прим.

Виходить один раз на місяць

Відповідальність за зміст публікацій та достовірність інформації несут автори.

Редакція залишає за собою право скорочувати авторські матеріали та вносити в них правки.